

1. **BALVÍN, Jaroslav, 2012. *Pedagogika, andragogika a multikulturalita*. Praha: Hnutí R. ISBN 978-80-86798-07-3.**

Bc. Jana Smílková: recenze.

Monografie *doc. PhDr. Jaroslava Balvína, CSc.* vyniká mnohostranným pojetím problematiky výuky a výchovy dětí i dospělých k interkulturnímu cítění. Výjimečnost tohoto díla spočívá v originálním uchopení tématu multikulturality z hlediska filozofického, etického, psychologického i historického. Velmi erudovaně a zároveň srozumitelnou formou přispívá autor k řešení závažných otázek spojených s prolínáním kultur. Stěžejní myšlenkou díla je etická podstata tématu, spočívající v hlavních hodnotách mravnosti a lidství, pramenící z filozofické analýzy „*všeobjímajícího světónázoru*“, což je základním teoretickým východiskem k pedagogické a andragogické práci, ale také pro všechny obory sociálních a pomáhajících profesí. Kniha může sloužit jako konstruktivní edukační platforma pro práci pedagogů a andragogů, je také určena k přípravě studentů těchto oborů, všem odborníkům humanitních profesí i jiným zájemcům o tuto problematiku. Tato publikace má napomoci změnit myšlení profesionálů, kteří pracují s romskými dětmi.

V úvodu autor vysvětluje pojmy multikulturalita, interkulturalita a pluralita a jejich spojení s *pedagogikou*. Hlavním účelem je hledání správných metod a motivace pro romské žáky k dosažení dobrých výsledků, směřujících k jejich pozdějšímu uplatnění ve prospěch společnosti. Následuje vysvětlení, rozbor a definice pojmů *kultura, kulturní vzorec, kulturní relativismus, etnocentrismus, předsudek, xenofobie, diskriminace, rasismus, extremismus*. Poté se autor zabývá do hloubky charakteristikou romské identity, jejími příčinami historickými, sociálními, psychologickými až k jejímu osobnímu uvědomování – tzv. *Romipen* a z toho pramenících důsledků a souvislostí. Dílo je doplněno autorovými fotografiemi, které mají vysokou výpovědní uměleckou hodnotu a zobrazují kulturní souvislosti života Romů.

V kapitole *Filozofování s dětmi a mládeží* je jako jedna z metod realizace filozofie výchovy v praxi ukázán multikulturní a interkulturní smysl hry pro výchovu k demokratické komunikaci. Důležitá je rovněž kapitola o *Práci s literaturou*, o interpretaci textu, jejímž záměrem je cesta k poznání problematiky, k jejímu cítění a prožívání, rozvoj osobnosti, komunikace, vytváření mezilidských vztahů, hodnotové orientace a tvořivého přístupu v aplikaci na soužití s jinými kulturami. Inovační metody na výchovu romských žáků jsou zaměřeny nejen na rozvoj teoretických znalostí, ale především na inteligenci praktickou.

Druhá část knihy je věnována spojení multikulturality s *andragogikou* a jejich vzájemnému vztahu z hlediska etiky pro využití v pomáhajících profesích. Zajímavé myšlenky jsou obsaženy v podkapitole *Filozofický aspekt situace*. Autor zde hovoří o nutnosti kultivace lidského vědomí, o vztahu člověka k životu a jeho smyslu, o potřebě reagovat na změněné situace.

Možnosti změny jsou v nových didaktických přístupech, jež se zakládají na síle lidskosti a tvořivě chápaného multikulturalismu. Významným pomocníkem se i zde stává intelektuální etická hra, která plní funkci prosociální, učí uplatňovat *zlaté pravidlo morálky*, slouží k osvojování mravní zodpovědnosti, zároveň je také prostředkem přípravy k řešení problémových a konfliktních situací. Následují konkrétní příklady ze sociologického výzkumu studentů na podkladě etických situačních her italského specialisty *Duccia Demetria*.

V kapitole *Tři cesty k podstatě výchovy* je vysvětleno, že k utváření filozofického postoje ke světu vedou tři etapy – *stud, údiv a zájem o ideu*. Na příkladu *Podobenství Platónovy jeskyně* ukazuje autor cestu k probuzení, k prohlédnutí a k poznání a analogii využití těchto cest ve všech sociálních profesích.

Široké spektrum pohledů charakterizujících a analyzujících stav, příčiny současné situace a její řešení je obohaceno i polemikami s jinými autory na některé aktuální otázky související s jejich názory na téma multikulturalismu, zde autor vyvrací všechny kritiky a pochybnosti o životaschopnosti a prospěšnosti multikulturality pro lidstvo i každého jedince.

Ze všech poloh – z vědecké i z pohledu obyčejného člověka – směřuje autor čtenáře knihy k pochopení nutnosti a potřebnosti vzájemného respektu, altruismu a empatie v mezilidských vztazích, vyplývající ze základních pravidel etiky, k nezbytnosti tolerance, zájmu a úcty k jiným kulturám a národům, jež je předpokladem budoucího svobodného vývoje celé naší planety.

Význam pokračování multikulturní výchovy v dospělosti vyjadřuje *Jaroslav Balvín* v závěru knihy svým přáním: „Před andragogikou jako teorií výchovy a vzdělávání dospělých tak vyvstává velký úkol: začlenit mezi své subdisciplíny, jako jsou profesní, kulturní a sociální andragogika i *andragogiku multikulturní*“ (Balvín, 2012, s. 197).